

РОМАН ТЕОДОРОВИЧ ГРОМ'ЯК

Надійшла з Тернополя сумна звістка: у ніч на 4 травня 2014 року відійшов за межу Вічності Роман Гром'як. До цього славного прізвища можна б додавати чимало заслужених прикладок: видатний словесник, доктор філологічних наук, професор Тернопільського національного університету імені Володимира Гнатюка, академік Академії наук вищої школи України, чільний суспільний і загалом випробуваний культурно-освітній діяч України. Одне слово, незвичайна Людина з великої літери, просвітлена даром світлої благодаті...

Роман Гром'як народився 21 березня 1937 р. в селі Глушин, що біля місцини Бродів на Львівщині, у родині Теодора Гром'яка (1910–1992) та Ольги Гром'як (1912–1995; з хати – Рогоцька). Вони радувалися за сина, який міцно стояв на батьківській землі. Його життя, як обсіпане

випробуваннями полотно, було позначене двома кольорами, приписаними до знаменитої пісні Дмитра Павличка. Так, його контрапункт життєвого профілю означав одне: жити працею з цілющою правди. В особі Романа Гром'яка маємо талановитого вченого-літературознавця, пристрасного публіциста, активного критика, громадсько-освітнього діяча та педагога вищої школи. А ще – духовністю натхнені перегуки: член Національної спілки письменників України; надзвичайний професор Українського вільного університету в Мюнхені (Німеччина), професор-гість Ягеллонського університету у Кракові (Польща). Йому судилося представляти життєві інтереси українського народу в різних місцях, зокрема бути представником Президента України на Тернопільщині (1992–1995). Його серце билось, щоби панувала непідробність чину як у малому, так і у великому. Добрим знаком для Романа Гром'яка був Дрогобич, де йому судилося жити, одружитися, закінчити Дрогобицький педагогічний університет імені Івана Франка. Знаємо напевно: учений щиро вболівав за долю й Українського вільного університету на щедрій землі далекої Баварії.

Доробок Романа Гром'яка як ученого – помітний. З-під його пера науковий світ і широкий читацький загал отримали кілька сотень опублікованих праць. Адже тільки в одному виданні, а саме на сторінках “Літературознавчого словника-довідника” (К., 1997. – 752 с.) міститься його 250 статей теоретико-методологічного спрямування. Назвати б книжку, що має промовисту назву “Орієнтації. Розмисли. Дискурси” (Тернопіль, 2007. – 368 с.), а відтак і часове окреслення у сполучі з конкретним десятиліттям – 1997–2007. А ще – посібник “Історія української літературної критики (від початків до кінця XIX століття)” (1999), видані за редакцією Романа Гром'яка монографії “Літературознавча рецепція і компаративістичний дискурс” (2004), “Герменевтика і проблеми літературознавчої інтерпретації” (2006) та ін. Глибинну професійність ученого засвідчують такі праці монопроблемного звучання, як “Іван Франко і проблема формування національної свідомості в процесі українсько-польських стосунків”, “Феноменологія естетики Івана Франка”, “Естетика Тараса Шевченка”, “Своєрідність конфлікту в художньому світі Тараса Шевченка”, “Проблема національної асиміляції і творчість Богдана Лепкого”, “Вплив творчості Василя Стефаника на розвиток української літературної критики”, “Адам Міцкевич у сучасній естетичній свідомості українців”, “Ще раз про гетерогенність українського літературного процесу XX століття: проблеми опису та інтерпретації”, “Ще раз про “народність літератури” як категорію і духовний феномен”, “Текст літературно-

художнього твору: епістемологічно-когнітивні роздуми”, а також польськомовна стаття “Стан літературної критики в Українській Народній Республіці”. Зрозуміло, що між цим доробком, який репрезентує літературознавчі і критичні устремління Романа Гром’яка за одне десятиліття, і його попереднім доробком проступає тільки умовний вододіл. Обриси його особистості завжди були виразні, зокрема в таких виданнях, як “Громадянськість і професіоналізм” (1986), “Що доведено життям” (1988), “Вертеп...” (1992), “Естетика Шевченка” (2002). Це стосується насамперед книжки “Давнє і сучасне” (1997), що містить вибрані літературознавчі статті, написані вченим упродовж 1966–1996 рр.

На конкретних прикладах Роман Гром’як умів видобути істину, а відтак – свідчення про суб’єктність українського письменства в контексті світової культури. Тому й не дивно, що його праці мають максимально узагальнений характер. Він настійно включав у загальне річище знань неухильну потребу організованої перекладацько-видавничої практики в Україні, що, наприклад, широко розгалужена в Росії, Польщі, Чехії та Німеччині. Її відсутність означає втрату повносущого забезпечення українського національного читацького загалу духовними досягненнями інших народів.

Голос Романа Гром’яка в українському критичному ансамблі мав сольне призначення. Кожна робота науковця – це вагомий внесок у розробку проблем естетичного сприйняття тексту, його інтерпретації, а також взаємодії художніх систем з проекцією на компаративістику й перекладознавство. До особливо ґрунтовних видань слід долучити такі книжкові позиції, як “Естетика і критика: Філософсько-естетичні проблеми художньої критики” (К., 1975); “Громадянськість і професіоналізм: Соціальна відповідальність критики” (К., 1986); “Культура, політика, інтелігенція: Публіцистика” (Тернопіль, 1996); “Давнє і сучасне: Вибрані статті з літературознавства” (Тернопіль, 1997); “Історія української літературної критики (від початків до кінця XIX століття)” (Тернопіль, 1999); “Літературознавчий словник-довідник” (К., 2006; співавтори: Ю. Ковалів, В. Теремко); “Культура. Політика. Інтелігенція. Публіцистика літературознавця” (Тернопіль, 2009). Упродовж багатьох років науковець був активним членом редакційної колегії журналу “Слово і Час”... Так, різноманітна діяльність Романа Гром’яка та його спадщина – нетлінний пам’ятник справжньому й одержимому трудівникові. Світла пам’ять про видатного українського вченого й культурно-освітнього діяча залишиться в освітлених його талантом наукових скрижалях, а також у наших серцях.